

Archeologienota

Geel Eendenstraat 1-39

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

15-1-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Geel Eendenstraat 1-39 (provincie Antwerpen), gelegen binnen woongebied en waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingreep 1000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 8234,7m² groot, heeft een langgerekte rechthoekige vorm, is noordnoordoost-zuidzuidwest georiënteerd en gelegen aan de oostzijde van de Eendenstraat. Het terrein maakt deel uit van een grotere verkaveling en is bebouwd met 5 identieke woonblokken waarin zich telkens 4 woningen bevinden. Elk woonblok heeft dezelfde opbouw: garages met oprit aan weerszijden van de woning, terrassen vooraan en achteraan, 2 voortuinen en 2 achtertuinten. In sommige voor- en achtertuinten zijn tuinhuisjes aanwezig. Er zijn geen kelders aanwezig onder de woningen. Naast elke woning is een septische put gelegen. De woning zijn gefundeerd op sleuven tot op vorstvrije diepte. De verhardingen rondom de woningen bevinden zich in gestabiliseerd zand. Aan de noordelijke en zuidelijke grens is een met bomen begroeide strook gelegen die ook deel uitmaakt van het plangebied.

Het plangebied was van ca. 1777 tot na 1971 onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het was steeds op ruime afstand gelegen van de kern van gehuchten en van Geel. Na 1971 ging het plangebied deel uitmaken van een grotere woonwijk en verzezen er woningen, die er vandaag ook nog staan. Sindsdien is het plangebied zo goed als niet meer gewijzigd. Op het plangebied is een plaggenbodem aanwezig: een droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Dergelijke bodems ontstonden in de late middeleeuwen door het opvoeren van stalmest vermengd met stro en plaggen op de akkergronden, om de vruchtbaarheid te vergroten. Op die manier werd het oude loopniveau afgedekt met een dik pakket vruchtbare grond. Daarbij komt nog de interessante landschappelijke ligging: net op de overgang van de top van een lokale opduiking naar de oostelijke flank ervan, niet zo heel ver van de Zeggeloop. Dit kan in de prehistorie een aantrekkelijke locatie geweest zijn voor menselijke aanwezigheid: nabij de waterloop was er mogelijk een uitgebreid en gevarieerd voedselaanbod, en door de ligging net op de hogere rug had deze plek een strategisch voordeel. Indien er een steentijdsite aanwezig zou zijn op het plangebied, is de kans reëel dat deze bewaard is doordat het plaggendek een beschermende rol kan gespeeld hebben tegen verstoringen. Enkele recente archeologische onderzoeken uitgevoerd op locatie op enige afstand van het plangebied hebben aangetoond dat deze regio reeds bewoond was in de ijzertijd. De bewoning loopt door in Romeinse periode, ook zijn meerdere volmiddeleeuwse erven gekend. In situ bewaarde steentijdsites zijn op heden nog niet aangetroffen in de regio. Zowel de landschappelijke als archeologische gegevens laten veronderstellen dat de aanwezigheid van een archeologische site onder het plaggendek niet onwaarschijnlijk zou zijn. Het kan daarbij zowel gaan om steentijd artefactensites als sites met grondsporen. Deze verwachting houdt echter geen rekening met de reeds uitgevoerde werken op het terrein om de huidige verkaveling in te richten. Bij de bouw van de

huidige woningen hebben ongetwijfeld bodemingrepen plaatsgevonden die geleid hebben tot vernieling van eventueel aanwezige archeologische sporen.

De gebouwen op het terrein worden afgebroken, beplanting en bomen worden verwijderd. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en worden 19 nieuwe woningen gebouwd. Deze woningen worden opgetrokken op de plek van de huidige woningen en aanhorigheden, en op de huidige met bomen begroeide stroken aan de noord- en zuidzijde. De woningen worden gefundeerd met sleuffunderingen die 1,5m diep zullen gaan. Bij elke woning wordt een regenwaterput van 5000 liter aangelegd in de voortuin en worden nieuwe nutsleidingen voorzien. Dit zijn de meest diepgaande bodemingrepen op het plangebied, samen met de verspreide puntvormige ingrepen voor het verwijderen van het wortelgestel van de bomen. De bodemingrepen die gepaard gaan met het aanleggen van de autostaanplaats, het terras en het kruiwagenpad, en met het plaatsen van de tuinbergingen zullen maximaal 40cm diep gaan. De nieuwe tuinen komen op de plek van de huidige tuinen te liggen, de bodemingrepen die hier zullen plaatsvinden zijn verwaarloosbaar. De meest ingrijpende bodemingrepen betreffen deze die gepaard gaan met de bouw van de woningen. Deze vallen echter zo goed als volledig binnen de zone van de huidige woningen en aanhorigheden, ook de bodemingrepen voor de autostaanplaats en de terrassen vallen hier quasi volledig binnen. Enkel een zone van 80m² aan de noordzijde en een zone van 80m² aan de zuidzijde van de bestaande gebouwen, het kruiwagenpad en de tuinbergingen vallen buiten deze zone.

Bij de ontwikkeling van de woonwijk na 1971 ging het omzetten van landbouwgrond naar bouwgrond, het optrekken van woningen en het inrichten van tuinen ongetwijfeld gepaard met grootschalige grondwerken. De kans dat daarbij het archeologisch niveau op sommige plaatsen binnen het plangebied reeds is verstoord, is zeer reëel. De grootste verstoringen zullen plaatsgevonden hebben op de locatie van de huidige woningen. Het is net op deze plek dat de nieuwe woningen worden opgetrokken en waar de grootste bodemingrepen zullen plaatsvinden. Enkel twee zones van 80m² aan het noordelijke en zuidelijke uiteinde van het plangebied vallen buiten de footprint van de huidige gebouwen en aanhorigheden. Het is onwaarschijnlijk dat op de plek van de huidige woningen nog archeologische sites bewaard kunnen zijn. De overige werken zijn beperkt in impact in de diepte en zullen niet dieper gaan dan de verstoring die is gecreëerd in de jaren 1970 bij de ontwikkeling van de woonwijk en door het jarenlange gebruik van de site. Enerzijds is er dus al een grote mate van verstoring aanwezig op het terrein, anderzijds zijn de geplande diepere ingrepen net gelegen op de plek van de bestaande grootste verstoringen. De 2 zones van 80m² buiten de footprint van de huidige bebouwing zijn niet alleen zeer beperkt in oppervlakte, maar ook verspreid gelegen van elkaar. De overige ingrepen (aanleg kruiwagenpad en tuinbergingen) zijn beperkt in diepte, sleuf- of puntvormig en eveneens verspreid gelegen van elkaar. Verder onderzoek op dergelijke niet-aaneensluitende kleine zones, op een reeds verkaveld perceel, is weinig opportuun. Verder vooronderzoek van dergelijke kleine locaties kan eventueel wel archeologische sporen of vondsten opleveren, maar dit zal niet resulteren in relevante kennisvermeerdering. Niet alleen zal het moeilijk zijn om de sporen te herkennen en interpreteren, ook zijn er in het kader van de geplande werken geen uitbreidingsmogelijkheden voor verder onderzoek. Hierdoor kan nooit de totaliteit van een site – zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen – gevat worden en zou verder vooronderzoek van deze locaties meer vragen oproepen dan beantwoorden.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te

worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.